

The Study of Causes for Child Abuse by Blogger Mothers and Their Psychological Health on Cyberspace

Sara Ghasemzadeh Barki^{1*}, Morteza Manteghi², Maryam Mohammadi³

1. (Corresponding Author): PhD student in psychology, Department of Psychology, Kharazmi University, Tehran, Iran, Saraghasemzadebarki@gmail.com

2. Professor in psychology group, Department of Psychology, Kharazmi University, Tehran, Iran

3. PhD student in psychology, Department of Psychology, Kharazmi University, Tehran, Iran.

Citation: Ghasemzadeh Barki S, Manteghi M, Mohammadi M. The Study of Causes for Child Abuse by Blogger Mothers and Their Psychological Health on Cyberspace. *Journal of Research in Psychological Health*. 2020; 14(2), 34-49. [Persian].

Key words:

Blogger Moms, entrepreneur, virtual business, abusing of children, Telegram, Instagram

Highlights

- The findings of this research reveal that identity problems, familial problems, socioeconomic problems, and parenting deficits are the main categories which cause mothers to abuse their children for business on cyberspace.

Abstract

New forms of communication technologies have brought about opportunities and threats, but regarding cultural studies, the former can be increased and the latter can be decreased. In Iran due to lack of information, there are no proper policies in the case of using cyberspace. This leads to unnoticed damage to those who utilise it. Child abuse on cyberspace is an example of not surfing the internet correctly. The main object of conducting this research is a survey on Iranian entrepreneur mothers' reasons for abusing their children on selected cyberspace platforms such as "Telegram" and "Instagram". The research method in this qualitative inquiry had a data-based theory. The sample comprised 10 blogger mothers with two to seven-year-old children in different provinces of Iran, who were recruited voluntarily and were willing to participate in the research. The findings indicated that eight factors affecting child abuse on cyberspace, included an individual's: 1. mental health, 2. family problems, 3. economic problems, 4. socio-cultural problems, 5. attempts to gain social reputation, 6. attempts to gain economic success, 7. aim to entertain children with social media, and their 8. Aim to make children famous on social media.

بررسی انگیزه‌های سوء استفاده از کودکان، توسط مادران بلاگر و سلامت روانی فرزندان آنان در فضای مجازی

سارا قاسم‌زاده برکی^{۱*}، مرتضی منطقی^۲، مریم محمدی^۳

۱. دانشجوی دکتری روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

Saraghasemzadebarki@gmail.com

۲. استاد گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

۳. دانشجوی دکتری روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

یافته‌های اصلی

- یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که مسایل هویتی، مسایل خانوادگی، مسایل اجتماعی-اقتصادی و نقص در فرزندپروری چهار حوزه‌ی اصلی گرایش مادران به سوءاستفاده از فرزندان در کسب و کار فضای مجازی می‌باشد.

چکیده

فناوری‌های ارتباطی جدید آمیزه‌ای از فرصت‌ها و تهدیدها هستند و بسته به میزان بسترسازی فرهنگی و سرمایه‌گذاری جوامع در این جهت، می‌توان از میزان تهدید آن‌ها کاست و بر میزان فرصت‌های آن افزود. در ایران به دلیل سردرگمی در چگونگی برخورد با فضای مجازی، خط‌مشی مشخصی در این جهت وجود نداشته است. مسأله سوءاستفاده از فرزند در جریان کسب و کارهای اینترنتی، نمونه‌ای از همین مصادیق به شمار می‌رود. هدف اصلی این پژوهش بررسی انگیزه‌های مادران کارآفرین ایرانی در شبکه‌های اجتماعی تلگرام و اینستاگرام در زمینه سوءاستفاده از کودکان در فضای مجازی است. روش تحقیق در این پژوهش کیفی، نظریه داده بنیاد بوده است. جامعه پژوهش ۱۰ نفر از مادران بلاگر دارای کودکان ۲ تا ۷ سال بوده و ساکن در استان‌های مختلف ایران بودند که به صورت هدفمند و دردسترس برای شرکت در پژوهش انتخاب شدند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که ۸ انگیزه در گرایش این مادران مطرح هستند. که عبارتند از ۱. مشکلات روانی فرد، ۲. مشکلات خانوادگی فرد، ۳. مشکلات اقتصادی فرد، ۴. مشکلات فرهنگی-اجتماعی فرد، ۵. تلاش برای کسب اعتبار اجتماعی، ۶. تلاش برای کسب موفقیت‌های اقتصادی، ۷. سرگرم شدن و لذت بردن فرزند از فضای مجازی و ۸. تلاش برای طرح فرزند در فضای مجازی. مهمترین نتیجه حاصل از این پژوهش تأکید مجدد بر ضرورت بسترسازی فرهنگی در سطح کلان و در سطح خرد، عطف توجه مجدد به حریم خصوصی کودکان و تدوین قوانین لازم در جهت برخورد با افرادی است که دست به سوءاستفاده از کودکان در فضای کسب و کار اینترنتی خویش می‌زنند.

تاریخ دریافت

۱۳۹۸/۱۰/۱۰

تاریخ پذیرش

۱۳۹۹/۶/۲۳

واژگان کلیدی

مادران بلاگر، افراد کارآفرین، کسب و کار مجازی، سوءاستفاده از کودکان، تلگرام، اینستاگرام

مقدمه

بررسی تاریخچه رایج فناوری‌های ارتباطی پیشرفته به جامعه دلالت بر آن دارد که با رایج هر فناوری ارتباطی جدیدی به جامعه موجی از بیم‌ها و امیدها در پی آن پدید آمده است و در حالی که برخی از مسوولان از تهدید بودن آن یاد کرده‌اند، افراد دیگری از فرصت‌های فناوری مورد نظر سخن گفته‌اند. گفتمان ایده‌های مخالف و موافق فناوری‌ها در غرب، سرانجام به این راهبرد انجامیده است که با افزایش و ارتقای بهره‌وری شهروندان از فرصت‌های فناوری‌های ارتباطی پیشرفته، خود به خود عرصه کاربری نامناسب از این فناوری‌ها تجدید شده، در مجموع شهروندان قادر به استفاده مثبت از این فناوری‌ها گردند. در راستای اندیشه اخیر، حتی کشورهایی که به فیلترینگ اعتقادی ندارند، درصدد «بسترسازی فرهنگی» برای کاربری مثبت و بهینه از فناوری‌های ارتباطی پیشرفته برآمده‌اند و در این راستا به انجام مواردی مانند: تولید ادبیات فاخر برای فضای مجازی، ارتقای سواد رسانه‌ای کاربران، اطلاع‌رسانی‌های لازم به اولیا و کاربران، تهیه ابزارهای کنترل کننده برای اولیا، تدوین قوانین منع آسیب و ایدای کاربران فضای مجازی، ایجاد خطوط مستقیم برای تماس اضطراری با مسوولان برای ایجاد محیطی امن‌تر، درجه‌بندی محتوای رسانه‌ای، تشویق سازمان‌های مدنی برای حضور، اعمال نظارت، مداخله و اثرگذاری فعال در فضای مجازی و مانند آن دست زده‌اند.

علاوه بر بسترسازی‌های فرهنگی اخیر، «مدیریت فضای مجازی» و «تدوین قوانین لازم جهت کاربری مناسب از فضای مجازی»، مدنظر مسوولان جوامع مختلف قرار گرفته، کوشیده‌اند با اعمال مدیریت مناسب از سویی و تدوین قوانین لازم از سوی دیگر، محیط فضای مجازی را حتی الامکان پاک نگاه دارند. به عنوان مثال، کره جنوبی با الزامی کردن درج کد ملی افراد برای کاربری از فضای مجازی، با ایجاد امکان رصد رفتار کاربر در فضای مجازی، در عمل جلوی بسیاری از جرایم فضای مجازی را گرفته است.

در سنگاپور افرادی که مایل به کاربری از فضای مجازی می‌باشند، باید با گذراندن دوره خاص این مسأله، گواهی

لازم در جهت صلاحیت کاربری از فضای مجازی را اخذ کنند.

در فرانسه و مالزی سقف کاربری روزانه افراد از فضای مجازی ۳۰ دقیقه می‌باشد و همین طور در امریکا نه تنها کودکان پیش دبستانی و دبستانی مجاز به کاربری از اینترنت نیستند، بلکه خرید گوشی هوشمند توسط اولیا برای فرزندان اخیر جرم محسوب شده، حتی ممکن است به سلب حق حضانت اولیا در مورد فرزندشان برسد (۱).

اما برخلاف تجربه بشری پیش‌گفته که اکثریت قریب به اتفاق کشورهای جهان در برخورد با فرصت‌ها و تهدیدهای فضای مجازی با بسترسازی فرهنگی، تدوین قوانین لازم، مدیریت فضای مجازی و تولید محتوا، درصدد کاهش تهدیدهای فضای مجازی و افزایش فرصت‌های آن برآمده‌اند، اولیای فرهنگی ایران در مواجهه با فناوری‌های ارتباطی پیشرفته، به صرف آن که امکان کاربری نامناسب از این فناوری‌ها وجود دارد، به طور عمده با دیده نفی و انکار با این فناوری‌ها برخورد کرده‌اند و روند ممنوعیت کاربری از ویدیو در اوایل انقلاب، به روند ممنوعیت کاربری از ماهواره و برخی از شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه انجامیده است، حال آن که برخلاف تصور اولیای فرهنگی کشور، فناوری‌ها انتخاب نبوده، تحمیل هستند و در شرایط اخیر باید برای کاهش آسیب فناوری‌ها و افزایش فرصت‌های آن‌ها، با استفاده از تجربه بشری، دست به بسترسازی فرهنگی برای کاربری کاربران زد.

رویکرد اخیر خود به خود امکان بسترسازی فرهنگی در ارتباط با فضای مجازی را به میزان زیادی محدود کرده است. مضاف بر این، خلاء قانون‌های لازم برای کاربری مناسب از فضای مجازی و برخورد با کاربری‌های نامناسب از این فضا، امر مهم دیگری است که در جامعه به وضوح ملاحظه می‌گردد و با وجود برخی از اقدام‌های شورای عالی انقلاب فرهنگی در دهه هشتاد و تشکیل شورای عالی فضای مجازی در سال ۱۳۹۰ و گذشت قریب به ۶ ساله از عمر این شورا، ماحصل چندانی در جهت تولید ادبیات فاخر، مدیریت فضای مجازی و تدوین قوانین لازم جهت کاربری بهینه از این فضا، به جامعه رایج نگردیده است و شورای مزبور در

همایش‌های سالانه خود، با طرح موضوع دست نیافتنی «دستیابی به اینترنت پاک»، هنوز از مرحله شعار دادن به عمل نرسیده است.

انعکاس مستقیم سردرگمی اولیای فرهنگی نظام در مواجهه با فضای مجازی را می‌توان مستقیماً خانواده‌ها و در نظام آموزش پیش دبستان و آموزش عمومی کشور ملاحظه کرد.

فقدان بسترسازی فرهنگی لازم برای کاربری بهینه از فضای مجازی چنان است که علاوه بر تبعات نامناسب و عده‌ای که کژکاربری از فضای مجازی در پی دارد، گاه کاربری‌های مثبت از فضای مجازی نیز با آسیب توأم هستند. یکی از این کاربری‌های مثبت، کارآفرینی و راه‌اندازی کسب و کارهای دیجیتالی در فضای مجازی است.

با پیدایش کامپیوتر، اینترنت و توسعه جوامع، انسان معاصر در پی سهولت ارتباط‌ها شاهد نوع جدیدی از کسب و کار الکترونیکی است که در فضای مجازی در حال گسترده‌تر شدن است (۲، ۳). از کسب و کار اخیر با عناوینی مانند کسب و کار سایبری، کارآفرینی الکترونیکی، کارآفرینی روی خط، کارآفرینی مجازی و کارآفرینی اینترنتی یاد شده است (۴).

از سوی دیگر، گسترش فضای مجازی در حوزه رابطه فرزندان و والدین، تغییراتی را به وجود آورده است که از جمله آن‌ها می‌توان به کاهش نقش خانواده به عنوان مرجع، کاهش ارتباط والدین با فرزندان، شکاف نسلی به دلیل رشد فناوری‌های ارتباطی جدید، از بین رفتن حریم بین فرزندان و والدین و ایستادن در برابر والدین اشاره کرد (۵).

می‌توان گفت در کنار انواع آسیب‌ها و ناهنجاری‌ها و انحرافات جهان واقعی مانند بزه‌کاری، انحرافات جنسی، اعتیاد به مواد مخدر، طلاق و از هم گسیختگی خانواده‌ها و خودکشی انواع جدیدی از آسیب‌های اجتماعی پدید آمده که فناوری‌های نوین ارتباطی واسطه و وسیله اصلی پدیداری آن‌ها بوده‌اند که از جمله می‌توان به سوءاستفاده از کودکان در این فضا اشاره کرد (۶).

برخی از مادران جوان به دنبال معروف شدن و رسیدن به شهرت در فضای مجازی هستند و برخی دیگر می‌خواهند یک صفحه پرطرفدار داشته باشند و از این راه کسب درآمد کنند. این مادران به دلیل رسیدن به خواسته‌های خود، هویت کودک را قربانی کرده و برای رسیدن به آن‌چه که در سر دارند، تلاش می‌کنند. این روزها برای برخی از افراد، بچه‌ها دیگر نه یک کودک، بلکه تبدیل به یک بازیگر یا مدل تبلیغاتی شده‌اند تا با لباس‌ها و ژست‌های مختلف عکس بگیرد و برای جذب تبلیغات بیشتر و درآمدزایی مؤثر واقع آیند. اما در آینده چه بلایی بر سر هویت این کودکان خواهد آمد؟ بنابر مطالعه پیشینه‌ی نظری مربوط به حوزه کودکان کار و کلیه‌ی مسایل اجتماعی، اقتصادی و خانوادگی که این کودکان درگیر آن هستند، توجه به این قشر خاص اجتماعی ضروری می‌نماید. بنابراین هدف پژوهش حاضر بررسی انگیزه‌های سوءاستفاده از کودکان توسط مادران کارآفرین ایرانی در فضای مجازی (تلگرام و اینستاگرام) است.

روش

پژوهش حاضر با رویکرد کیفی و به روش نظریه زمینه‌ای انجام شده است. چهارچوب مفهومی نظریه زمینه‌ای پیش از آن که به مطالعات پیشین وابسته باشد به پاسخ کنشگران وابسته است. به این معنا که این نظریه داده محور بوده و از آزمون صرف فرضیه‌های قیاسی اجتناب می‌کند. از این رو محقق تلاش می‌کند فرآیندهای مسلط را در بستر اجتماعی از نگاه سوژه‌ها کشف کرده و تحقیق خود را به توضیح محض داده‌ها و واحدهای مورد بررسی محدود نسازد.

در این پژوهش از روش نمونه‌گیری غیرتصادفی و هدفمند استفاده شد و برای جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه‌ی نیمه ساختاریافته به عنوان ابزار پژوهش بهره گرفته شد. جامعه پژوهش، مادران بلاگری بودند که دارای کودکان ۲ تا ۷ ساله بوده و در جریان کسب و کار اینترنتی خویش، فرزندشان را نیز دخیل کرده بودند. این مادران ساکن استان‌های مختلف ایران بودند که به صورت هدفمند و در دسترس برای شرکت در پژوهش انتخاب شدند. سطح اقتصادی- اجتماعی این

افراد متوسط و متوسط رو به بالا و دامنه سنی مادران ۲۴ تا ۳۵ بود.

جهت تأیید اعتبار کدها، یافته‌های پژوهش، پس از تهیه کدهای اولیه، مجدداً توسط متخصص دیگری مورد کدبندی قرار گرفتند و موارد مشترک به عنوان کدهای نهایی پژوهش انتخاب شدند. در پژوهش‌های کیفی وجود ۱۲ الی ۲۰ مصاحبه شونده کافی است. داده‌های این پژوهش با ۱۰ نفر از مادران بلاگر به اشباع رسید.

مراحل اجرای پژوهش به این طریق انجام شد که بعد از مرور ادبیات پژوهش، متن اولیه‌ای برای مصاحبه‌ی نیمه ساختار یافته با مادران بلاگر طراحی شد و سپس از طریق پیام دادن به مادران اخیر در صفحات تلگرام یا اینستاگرام آنان و درخواست مصاحبه، بعد از مصاحبه‌ی اولیه‌ی تلفنی یا حضوری، در صورتی که اعضاء ملاک ورود به پژوهش را با توجه به موضوع و اهداف پژوهش دارا بودند، به عنوان نمونه-ی نهایی پژوهش در نظر گرفته شده و مورد مصاحبه قرار گرفتند. مدت زمان مصاحبه‌ها حداقل یک ساعت و حداکثر ۳ ساعت بود. به دلیل رعایت کدهای اخلاقی پژوهش و

حفظ رازداری و حریم شخصی مصاحبه شندگان، اطلاعات هویتی آن‌ها ذکر نشده است. در هر مصاحبه پژوهشگر نخست اهداف پژوهش را برای مصاحبه شندگان شرح می‌داد و در نهایت بعد از بررسی کمیت استفاده از اینترنت، به سوال اصلی پژوهش که بررسی انگیزه‌های مادران کارآفرین ایرانی در استفاده از کودکانشان در فضای مجازی (شبکه‌های تلگرام و اینستاگرام) بود، پرداخته شده است.

ملاحظات اخلاقی: قبل از شروع مصاحبه برگه رضایت‌نامه‌ای شامل تمایل به شرکت در مصاحبه، اجازه ضبط صدا، اطمینان از محرمانگی اطلاعات و استفاده از کد به جای اسم افراد و حق انصراف و خروج در تمامی مراحل پروژه به شرکت‌کنندگان ارائه شد. سپس توضیحاتی برای آشنایی شرکت‌کنندگان با اهداف پژوهش به آن‌ها داده شد.

یافته‌ها

بعد از انجام تجزیه و تحلیل داده‌ها و انجام کدگذاری، یافته‌ها در ۲۶ مفهوم کدگذاری شد. کدهای به دست آمده‌ی اولیه، در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱- کدگذاری باز استخراج شده از داده‌ها

مضمون‌های اولیه	شواهد و استنادها
فقدان امنیت و حمایت اولیه برای فرد	- به خاطر این که وضعیت خانوادمون خیلی ناامن بود، رفتیم اصفهان. - تقریباً از بچگی هیچ کسی رو نداشتم که حامی من باشه. - کم‌کم فشار مامانم رو برای ازدواج روی خودم احساس می‌کردم. - چون فک می‌کنم خودم خیلی آدم زشتی‌ام برای جبران این، کلی آرایش می‌کنم. - اصلاً دوس نداشتم تو جمع برم. - نه دوستی داشتم، نه حتی بلد نبودم برم با کسی دوست بشم.
تلاش برای به فراموشی سپردن	- من همسرم رو توی سانحه آتش‌سوزی از دست دادم.
حوادث ناگوار	- متوجه شدم همسرم دچار بیماری روانی حاد هست.
گریز از جهان واقع	- گرایش من به دنیای مجازی بخشیش به خاطر پر کردن خلایک بود که تو دنیای واقعی داشتم. - انگار برای خودم تو دنیای مجازی اون دنیایی رو که دوس داشتم ساختم.

- من زندگیم بدون عشق و توجه بود. حتی شوهرم به دخترمونم توجه نمی کرد.
- وابستگی مادر به فضای مجازی
- خیلی تو فضای مجازی و اینستاگرام بودم.
- دایم گشت می زدم توی فضای مجازی.
- اگر نمی خواستم این کارا رو بکنم، حوصله ام سر می رفت.
- مشکلات شدید روان شناختی فرد
- من بیشتر توی فضای بسته ای با خودم داشتم کنار می اومدم.
- بیشتر افسرده و درگیر اتفاقی که افتاده بود، بودم.
- قرص ضد افسردگی هم روان پزشک بهم داده بود که می خوردم.
- مشکلات زندگی زناشویی
- یه حس هایی بهم می گفت که شوهرم داره بهم خیانت می کنه.
- دست بزن داشت، کتک کاری می کردیم.
- من با کسی ازدواج کردم که خیلی خانواده ام موافقش نبودن.
- طلاق و زندگی با فرزند
- توی خونه مامانم اینا زندگی می کنم.
- از هم جدا شدیم.
- مشکلات اشتغال در دنیای واقعی
- همسرم از همون اول می گفت، من دوست ندارم تو هیچ وقت کار بکنی.
- خب حمیدرضا خیلی حساس بود و روابط من رو خیلی محدود می کرد.
- رفع مشکلات و مسایل مالی
- مسایل مالی نمی تونم بگم اصلاً نبوده.
- من برای حضور نادیا بیشتر به پولش فکر می کنم.
- نبود سرگرمی و تفریح در زندگی واقعی فرد
- حوصله ام توی خونه سر می رفت و خیلی این بی کاری اذیتم می کرد.
- از بس بی کار بودم، حوصله ام سر می رفت.
- فضای مجازی تفریح زندگیم شده، از کسالت میام بیرون.
- احساس ناتوانی در دنبال کردن علایق خود در دنیای واقعی
- خیلی دوست داشتم برم هنرستان و رشته نقاشی بخونم.
- به خاطر شرایط خونه مجبور شدم که علایقم رو دنبال نکنم.
- من یواشکی می رفتم کلاس.
- مشکلات تحصیلی
- من علاقه ای از اول به این رشته نداشتم، ۲ ترمم مشروط شدم.
- نتونستم نمره قبولی بگیرم.
- من یه پنج، شش ساله دانشجوی ارشد هستم، هنوز دفاع نکردم.
- احساس سردرگمی
- فکر این که دکتری زبان دارم و بی کار نشستم خونه، اذیتم می کرد.
- هدفم این بود فعالیتی بکنم و خودم رو به دنیای واقعی برگردونم.
- فضای مجازی بیشتر برای من یه فانی بود، انگار یه چیزی بود که زندگی من رو پلی فول می کرد.

- نارضایتی از زندگی واقعی - از زندگی واقعی‌ام فراری هستم، اصلاً دوستش ندارم.
- من توی دنیای مجازی به فاطمه آزاد و راحت و مستقلم.
- زندگی برام سخت و غیر قابل تحمل شده بود.
- غفلت از آسیب های فضای مجازی - هرگز تصور نمی‌کردم فعالیتیم در شبکه‌های مجازی به دخترم از نظر روانی صدمه برسونه.
- من نمی‌دونم بچه‌ام با چه مشکلاتی روبرو می‌شه.
- به من هیچ احساس گناهی دست نمی‌ده، چون من آسیبی به بچه‌ام نمی‌زنم.
- مردم می‌خواستن عکس بگیرن و من هم خیلی حس خوبی بهم دست می‌ده.
- اخذ توجه و تأیید دیگران - وقتی می‌دیدم انقدر کار من برای یه سری از آدم‌ها ارزشمند، باعث شد که بیشتر جذب این کار بشم.
- امکان تحقق علایق خویش در فضای مجازی - یکی از چیزایی که من رو به سمت بلاگر شدن جذب کرد، این بود که در اون فضا می‌تونستم خودمو نشون بدم.
- این که می‌تونستم در فضای مجازی رها و آزاد باشم، باعث شد جذب این کار بشم.
- موفقیت اولیه در کسب و کار در فضای مجازی - خیلی از فالورهای منم دانشجویهای خودم بودن و خیلی اونا به من فیدبک مثبت می‌دادن.
- جلو می‌رفتم بعد دیدم که مثلاً خیلی همه تشویق می‌کنن.
- انگیزه کسب درآمد و ثروت بیشتر - انگیزه وارد شدنم، بیشتر درآوردن پول بوده.
- مهم‌ترینش درآمد بود.
- می‌شه از توانایی‌های خودت پول در بیاری.
- استفاده از کودک راهی برای بازاریابی - ویدیوهایم کم‌کم فان و خنده‌دار شده بودن.
- برای این که بتونم بازاریابی کنم و فضای کارم رو گسترش بدم از بچه‌ام استفاده کردم.
- ویدیوهای ما خیلی طرفدار داره.
- استفاده از کودک برای پیشبرد فعالیت اقتصادی - هر چی فالور واقعی بیشتر داشته باشیم، برندای بهتری میان سراغمون.
- سوفی عنوان مدل کارای ما هستش.
- دیگه کم‌کم خیلی معروف شدیم.
- تلاش برای سرگرم کردن کودک - دیگه کم‌کم به نظرم رسید که می‌تونم ما رو این جوری سرگرمش کنم.

- اوایلش اصلاً دوس نداشتم پرنسا رو وارد فضای مجازی بکنم، اما حوصله‌اش سر می‌رفت، گفتم این جوری سرگرم باشه تا کمتر بهونه بگیره.

- این کار برای بچه‌ام خیلی خوبه و اون خیلی خوشش میاد.

تصور (توهم) لذت بردن فرزند از حضور در فضای مجازی - تا می‌گم پرنسا می‌خوایم عکس بگیریم، ژست بگیر، کلی می‌خنده و بهش خوش می‌گذره.

- برای بچه‌ام هم خیلی خوب شد، این جوری ما کلی طرفدار داریم.

- من خلیسم راضی و خوشحالم که دخترمو خیلیا دوس دارن.

تلاش در جهت مشهور شدن کودک - رایان یه آدم فیمس بشه شاید در آینده.

- برای مانا در آینده‌اش خیلی خوبه.

- سوفی رو به یه سلبریتی تبدیل کردم و براش پیج درست کردم.

تلاش در جهت موفقیت اقتصادی فرزند در آینده - این نوع تلاش یه مادر می‌تونه باشه برای آینده شغلی بچه‌اش.

- خواستم برای اونم یک کسب و کاری راه بندازم و معروفش کنم.

فرزند از حضور در فضای مجازی، ۲۵-تلاش در جهت مشهور شدن کودک، ۲۶-تلاش در جهت موفقیت اقتصادی فرزند در آینده.

در این مرحله ی کدهای استخراج شده مرتباً با هم مقایسه شده و مقوله‌های همپوشان در کنار یکدیگر قرار گرفتند. در این مرحله همان روند طبقه بندی که قبلاً یکبار بر روی تمام کدها صورت گرفته و حاصل آن ۲۵ مقوله شده بود؛ این بار در داخل هر مقوله انجام می‌گیرد تا در نهایت مقولاتی داشته باشیم که بر اساس ویژگی‌ها و مختصات مشترک هر طبقه حاصل شده است. این مرحله در سرتاسر جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها ادامه داشت. آنگاه هر طبقه با سایر مقولات مقایسه شد تا اطمینان حاصل شود که مقولات از یکدیگر متمایز هستند.

کدهای اولیه در ۲۶ مقوله تقسیم شدند این مقولات شامل:

- ۱- فقدان امنیت و حمایت اولیه برای فرد، ۲- مشکلات اعتماد و عزت نفس، ۳- تلاش برای به فراموشی سپردن حوادث ناگوار، ۴- گریز از جهان واقع، ۵- وابستگی مادر به فضای مجازی، ۶- مشکلات شدید روان شناختی فرد، ۷- مشکلات زندگی زناشویی، ۸- طلاق و زندگی با فرزند، ۹- مشکلات اشتغال در دنیای واقعی، ۱۰- رفع مشکلات و مسایل مالی، ۱۱- نبود سرگرمی و تفریح در زندگی واقعی فرد، ۱۲- احساس ناتوانی در دنبال کردن علایق خود در دنیای واقعی، ۱۳- مشکلات تحصیلی، ۱۴- احساس سردرگمی، ۱۵- نارضایتی از زندگی واقعی، ۱۶- غفلت از آسیب‌های فضای مجازی، ۱۷- اخذ توجه و تأیید دیگران، ۱۸- امکان تحقق علایق خویش در فضای مجازی، ۱۹- موفقیت اولیه در کسب و کار در فضای مجازی، ۲۰- انگیزه کسب درآمد و ثروت بیشتر، ۲۱- استفاده از کودک راهی برای بازاریابی، ۲۲- استفاده از کودک برای پیشبرد فعالیت اقتصادی، ۲۳- تلاش برای سرگرم کردن کودک، ۲۴- تصور (توهم) لذت بردن

جدول ۲- کدگذاری محوری استخراج شده از داده ها

مؤلفه	مقولات	گویه‌ها
مشکلات روانی	مشکلات اعتماد و عزت نفس	- چون فک می‌کنم خودم خیلی آدم زشتی‌ام برای جبران این، کلی آرایش می‌کنم. - اصلاً دوس نداشتم تو جمع برم. - نه دوستی داشتم، نه حتی بلد نبودم برم با کسی دوست بشم.
	تلاش برای به فراموشی سپردن حوادث ناگوار	- من همسرم رو توی سانحه آتش سوزی از دست دادم. - متوجه شدم همسرم دچار بیماری روانی حاد هست.
	گریز از جهان واقع	- گرایش من به دنیای مجازی بخشیش به خاطر پر کردن خلایک بود که تو دنیای واقعی داشتم. - انگار برای خودم تو دنیای مجازی اون دنیایی رو که دوس داشتم ساختم.
	فقدان امنیت و حمایت اولیه برای فرد	- به خاطر این که وضعیت خانوادمون خیلی ناامن بود، رفتیم اصفهان. - تقریباً از بچگی هیچ کسی رو نداشتم که حامی من باشه. - کمکم فشار مامانم رو برای ازدواج روی خودم احساس می‌کردم.
	مشکلات شدید روان شناختی فرد	- بیشتر افسرده و درگیر اتفاقی که افتاده بود، بودم. - قرص ضدافسردگی هم روان پزشک بهم داده بود که می‌خوردم.
	وابستگی مادر به فضای مجازی	- خیلی تو فضای مجازی و اینستاگرام بودم. - دایم گشت می‌زدم توی فضای مجازی. - اگر نمی‌خواستم این کارا رو بکنم، حوصله م سر میرفت.
	اخذ توجه و تأیید دیگران	- مردم می‌خواستن عکس بگیرن و من هم خیلی حس خوبی بهم دست می‌ده. - وقتی می‌دیدم انقدر کار من برای یه سری از آدم‌ها ارزشمند، باعث شد که بیشتر جذب این کار بشم.
مشکلات خانوادگی فرد	طلاق و زندگی با فرزند	- توی خونه مامانم اینا زندگی می‌کنم. - از هم جدا شدیم.
	مشکلات زندگی زناشویی	- یه حس هایی بهم می‌گفت که شوهرم داره بهم خیانت می‌کنه. - دست بزن داشت، کتک کاری می‌کردیم. - من با کسی ازدواج کردم که خیلی خانواده‌هام موافقش نبودن.
مشکلات اقتصادی	مشکلات اشتغال در دنیای واقعی	- همسرم از همون اول می‌گفت، من دوست ندارم تو هیچ وقت کار بکنی. - خب حمیدرضا خیلی حساس بود و روابط من رو خیلی محدود می‌کرد.

رفع مشکلات و مسایل مالی	- مسایل مالی نمی تونم بگم اصلاً نبوده. - من برای حضور نادیا بیشتر به پولش فکر می کنم.
مشکلات فرهنگی - اجتماعی	- احساس ناتوانی در دنبال کردن - علایق خود در دنیای واقعی - خیلی دوست داشتم برم هنرستان و رشته نقاشی بخونم. - به خاطر شرایط خونه مجبور شدم که علایقم رو دنبال نکنم. - من یواشکی می رفتم کلاس
نبود سرگرمی و تفریح در زندگی واقعی فرد	- حوصله ام توی خونه سر می رفت و خیلی این بی کاری اذیتم می کرد. - فضای مجازی تفریح زندگیم شده، از کسالت میام بیرون.
مشکلات تحصیلی	- من علاقه ای از اول به این رشته نداشتم. - ۲ ترمم مشروط شدم. - من یه پنج، شش ساله دانشجوی ارشد هستم، هنوز دفاع نکردم.
احساس سردرگمی	- فکر این که دکتری زبان دارم و بی کار نشستم خونه، اذیتم میکرد. - هدفم این بود فعالیتی بکنم و خودم رو به دنیای واقعی برگردونم.
نارضایتی از زندگی واقعی	- از زندگی واقعی ام فراری هستم، اصلاً دوستش ندارم. - من توی دنیای مجازی یه فاطمه آزاد و راحت و مستقلم. - زندگی برام سخت و غیر قابل تحمل شده بود.
غفلت از آسیب های فضای مجازی	- هرگز تصور نمی کردم فعالیتیم در شبکه های مجازی به دخترم از نظر روانی صدمه برسونه. - من نمی دونم بچه ام با چه مشکلاتی روبرو می شه. - به من هیچ احساس گناهی دست نمی ده، چون من آسیبی به بچه ام نمی زنم.
تلاش برای کسب اعتبار اجتماعی	- مردم می خواستن عکس بگیرن و من هم خیلی حس خوبی بهم دست می ده. - وقتی می دیدم انقدر کار من برای یه سری از آدمها ارزشمند، باعث شد که بیشتر جذب این کار بشم.
امکان تحقق علایق خویش در فضای مجازی	- یکی از چیزایی که من رو به سمت بلاگر شدن جذب کرد، این بود که در اون فضا می تونستم خودمو نشون بدم. - این که می تونستم در فضای مجازی رها و آزاد باشم، باعث شد جذب این کار بشم.
تلاش برای کسب موفقیت های اقتصادی	- هرچی فالور واقعی بیشتر داشتم، برندای بهتری میان سراغمون. - سوفی عنوان مدل کارای ما هستش. - دیگه کم کم خیلی معروف شدیم.
موفقیت اولیه در کسب و کار در فضای مجازی	- خیلی از فالورهای منم دانشجویهای خودم بودن و خیلی اونا به من فیدبک مثبت می دادن. - جلو می رفتم بعد دیدم که مثلاً خیلی همه تشویق می کنن.
استفاده از کودک برای پیشبرد فعالیت اقتصادی	- ویدیوهای کم کم فان و خنده دار شده بودن. - برای این که بتونم بازاریابی کنم و فضای کارم رو گسترش بدم از بچه ام
استفاده از کودک راهی برای بازاریابی	

استفاده کردم.		
- ویدیوهای مانا خیلی طرفدار داره.		
انگیزه کسب درآمد و ثروت بیشتر	- انگیزه وارد شدنم، بیشتر درآوردن پول بوده.	
	- مهم ترینش درآمد بود.	
	- میشه از توانایی های خودت پول در بیاری.	
سرگرم شدن و لذت بردن	- تا می گم پرنسا می خواهم عکس بگیریم، ژست بگیر، کلی می خنده و بهش خوش می گذره.	تصور (توهم) لذت بردن فرزند از حضور در فضای مجازی
فرزند از فضای مجازی	- برای بچه ام هم خیلی خوب شد، این جوری ما کلی طرفدار داریم.	
	- من خیلیم راضی و خوشحالم که دخترمو خیلیا دوس دارن.	
تلاش برای سرگرم کردن کودک		
- دیگه کم کم به نظرم رسید که می تونم مانا رو این جوری سرگرمش کنم.		
- اوایلش اصلاً دوس نداشتم پرنسا رو وارد فضای مجازی بکنم، اما حوصله اش سر می رفت، گفتم این جوری سرگرم باشه تا کمتر بهونه بگیره.		
تلاش برای مطرح کردن فرزند در فضای مجازی	- رایان یه آدم فیمس بشه شاید در آینده.	تلاش در جهت مشهور شدن کودک
	- برای مانا در آینده اش خیلی خوبه.	
تلاش در جهت موفقیت اقتصادی		
- این نوع تلاش یه مادر می تونه باشه برای آینده شغلی بچه اش.		
- خواستم برای اونم یک کسب و کاری راه بندازم و معروفش کنم.		
فرزند در آینده		

بحث و نتیجه گیری

در مقدمه خاطرنشان شد که فناوری های ارتباطی جدید آمیزه ای از فرصت ها و تهدیدها هستند و بسته به میزان بسترسازی فرهنگی و سرمایه گذاری جوامع در این جهت، می توان از میزان تهدید آن ها کاست و بر میزان فرصت های آن افزود.

در ایران به دلیل سردرگمی در چگونگی برخورد با فضای مجازی، خط مشی مشخصی در این جهت وجود نداشته است و در کشاکش فیلتر کردن یا نکردن این شبکه اجتماعی و یا آن شبکه اجتماعی، در عمل فرصت بسترسازی فرهنگی برای کاربری بهینه از فضای مجازی به میزان زیادی از دست رفته است.

عدم اقدام لازم در جهت بسترسازی فرهنگی برای کاربری مناسب و بهینه از فضای مجازی، کار را به جایی رسانده است که گاهی مشاهده می شود، افراد در جریان کاربری های مثبت از فضای مجازی نیز دچار آسیب و خسران می گردند.

مسأله سوءاستفاده از فرزند در جریان کسب و کارهای اینترنتی، نمونه بارزی از همین مصادیق به شمار می رود. به این معنا که اگرچه راه اندازی کسب و کارهای الکترونیکی می تواند فرصت های شغلی جدیدی پدید آورده، ضمن کسب عایدی برای فرد کارآفرین، تجارت مرسوم سنتی جامعه را بیش از پیش به سمت تجارت الکترونیکی سوق دهد، اما در این میان برخی از افراد کارآفرین با توسل و تمسک به اطرافیانشان و یا پیش گرفتن رفتارهای خلاف عرف و

غیرفرهنگی، در عمل آسیب‌های جدیدی را در کنار تجارت الکترونیکی خود پدید آورده و رقم می‌زنند.

در مصاحبه‌های مقدماتی انجام شده با برخی از مادران کارآفرین در شبکه‌های اجتماعی تلگرام و اینستاگرام، مشاهده می‌شد که برخی از مادرانی که در جریان کارشان، فرزند خود را هم در کنار خودشان در فضای مجازی مطرح کرده، از این طریق درصد کسب درآمد و افزایش سود خودشانند و اساساً از مقوله‌ای به نام سوءاستفاده از فرزند بی‌اطلاع هستند.

مادران کارآفرین کمتری وجود داشتند که احتمال آسیب دیدگی فرزند در ذهنشان خطور کرده است، اما جدیت و پیگیری خاصی را در این جهت انجام نداده بودند.

از این رو مسأله سوءاستفاده مادران کارآفرین از فرزندانشان، به عنوان هدف اصلی پژوهش حاضر در نظر گرفته شد.

نتایج حاصل از مصاحبه‌های انجام شده با مادران کارآفرین ایرانی که از فرزندشان نیز در جریان کسب و کار خویش سود می‌بردند، ۸ انگیزه مهم را در این راستا معرفی می‌کنند. این موارد عبارتند از: مشکلات روانی فرد، مشکلات خانوادگی فرد، مشکلات اقتصادی فرد، مشکلات فرهنگی-اجتماعی فرد، تلاش برای کسب اعتبار اجتماعی، تلاش برای کسب موفقیت‌های اقتصادی، سرگرم شدن و لذت بردن فرزند از فضای مجازی و تلاش برای طرح فرزند در فضای مجازی. در ادامه موارد پیش‌گفته مورد بحث قرار می‌گیرند.

مضمون‌های اولیه‌ای که در ذیل عنوان «مشکلات روانی فرد» به دست آمدند، عبارت بودند از: فقدان امنیت و حمایت اولیه برای فرد، مشکل عدم اعتماد و عزت نفس لازم، تلاش برای به فراموشی سپردن حوادث ناگوار گریز از جهان واقع، وابستگی مادر به فضای مجازی و مشکلات شدید روان‌شناختی فرد.

برخی از مادران کارآفرینی که دست به سوءاستفاده از فرزندشان در فضای مجازی زده بودند، از فقدان امنیت در کودکی خویش و مشکل عدم اعتماد و عزت نفس لازم در خودشان یاد کرده بودند. زندگی تلخ مادران اخیر سبب شده بود که آنان برای به فراموشی سپردن حوادث ناگوار زندگی

خود، به نوعی درصدد گریز از جهان واقع باشند و در این روند حتی به وابستگی به فضای مجازی برسند.

برخی از مادران بلاگر گزارش می‌دادند که به نوعی از جامعه طرد شده و یا احساس طرد شدگی داشتند و یا دوره‌های طولانی انزوا و افسردگی را تجربه کرده بودند.

مباشری و عربی (۷) در پژوهشی که در پیرامون جرایم مربوط به زنان انجام دادند، به این نتیجه دست یافتند که برخلاف تصور عموم، عوامل اقتصادی و اجتماعی به عنوان مهم‌ترین عامل، زمینه‌های قانون شکنی و جرم را برای زنان و مادران فراهم نمی‌سازد، بلکه عوامل روانی مانند افسردگی، تنهایی و طردشدگی مهم‌ترین عامل در این ارتباط به شمار می‌روند.

با همراه شدن کودکان با این مادران، در عمل یک تیم دو نفره تشکیل خواهد شد. کودک می‌تواند از دو بعد کاملاً متفاوت به مادران بلاگر کمک کند. اول این که حضور کودک در ویدیو، از جلب توجه به مادر می‌کاهد و این مسأله باعث می‌شود که مادر به راحتی به احساس شرم خود در مقابل دوربین غلبه کند، دوم این که با حضور کودک، علاوه بر جذابیت صحنه، تنوع مخاطبانی که ویدیو را تماشا می‌کنند، بیشتر خواهد شد. در نتیجه فالوورهای بیشتری نیز از برنامه آنان استقبال خواهد کرد.

مضمون‌های اولیه‌ای که در ذیل عنوان «مشکلات خانوادگی فرد» به دست آمدند، عبارت بودند از: مشکلات زندگی زناشویی و طلاق و زندگی با فرزند.

برخی از مادران کارآفرین ایرانی که دست به بهره‌کشی از فرزندشان در جریان کسب و کار الکترونیکی خود زده بودند، در توصیف زندگی پیشین خود گزارش می‌کردند که آنان در زندگی زناشویی خویش دچار مشکلات شدیدی نظیر دعوا و کتک‌کاری با همسر یا ملاحظه خیانت همسر به خودشان بوده‌اند. به همین ترتیب، بعضی از مادران اخیر بیان می‌داشتند که حوادث و رخداد‌های ناگواری که در زندگی زناشویی آنان پدید آمده بود، سرانجام آنان را به سمت و سوی طلاق سوق داده و آنان پس از جدا شدن از همسرشان، زندگی با فرزندشان را در کنف حمایت خانواده

پدیری یا در یک زندگی مستقل پی گرفته بودند. بالطبع تلخی‌های زندگی گذشته از سویی و مشکلات اقتصادی از سوی دیگر مشوق آنان در ورود به فضای مجازی و راه‌اندازی یک کسب و کار اینترنتی شده بود.

مضمون‌های اولیه‌ای که در ذیل عنوان «مشکلات اقتصادی فرد» به دست آمدند، عبارت بودند از: مشکلات اشتغال در دنیای واقعی و تلاش برای رفع مشکلات مالی.

یکی از انگیزه‌های بدیهی برای فعالیت و تبلیغات در شبکه‌های اجتماعی مسایل اقتصادی است. درآمدهای چند میلیونی واینرها و ادمین‌های پیج‌های تبلیغاتی در اینستاگرام و سایر شبکه‌های مجازی، می‌تواند هر فردی را به ضبط ویدیو و فعالیت در شبکه‌های مجازی ترغیب سازد. با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی مادران و نبود شغل مناسب برای بسیاری از آنان، تبلیغات در تلگرام و اینستاگرام، فرصتی عالی برای کسب درآمد است که معمولاً کودکان در این بازاریابی نقش اصلی را ایفا می‌کنند.

مضمون‌های اولیه‌ای که در ذیل عنوان «مشکلات فرهنگی- اجتماعی» به دست آمدند، عبارت بودند از: نبود سرگرمی و تفریح در زندگی واقعی فرد، احساس ناتوانی در دنبال کردن علایق خود در دنیای واقعی، مشکلات تحصیلی، احساس سردرگمی، نارضایتی از زندگی واقعی و غفلت از آسیب‌های فضای مجازی.

نبود سرگرمی و تفریح در زندگی واقعی مادران بلاگر، یکی از مهم‌ترین موارد ذکر شده در جریان مصاحبه‌های آنان به شمار می‌رود. اظهاراتی مانند: «از بس بی‌کار بودم، حوصله‌ام سر می‌رفت» یا «فضای مجازی تفریح زندگی‌م شده و از کسالت و بی‌کاری میام بیرون»، بیانگر همین امر هستند.

برخی از افراد مصاحبه شده بیان می‌داشتند که مشکلات موجود در زندگی آنان سبب می‌شد، آن‌ها از پیگیری علایق خویش صرف نظر کرده یا پنهانی به انجام آن مبادرت ورزند. مضاف بر احساس ناتوانی در دنبال کردن علایق خویش در جهان واقعی، مشکلات تحصیلی نظیر بی‌علاقه بودن به رشته تحصیلی، مشروط شدن‌های پی در پی و یا به درازا

کشیده شدن دوران تحصیل، از دیگر مشکلات فرهنگی- اجتماعی بیان شده توسط مصاحبه شوندگان بود.

امیری و صدیقیان (۸) در پژوهش خویش در رابطه با تأثیر فقر فرهنگی بر آسیب به خانواده، به این نتیجه رسیدند که افراد در طبقات پایین جامعه به دلیل فقر فرهنگی، همنوایی خویش با جامعه را به میزان زیادی از دست می‌دهند. از این رو گزارش مادرانی که بیان می‌دارند، در دوره نوجوانی خویش دست به روابط بی‌مرز با جنس مخالف خود زده بودند یا به روابط نامشروع با جنس مخالف تن داده و یا در سنین پایین و به شکل هول‌هولکی ازدواج کرده بودند، مصداق بارز فقر فرهنگی است.

غفلت از آسیب‌های فضای مجازی که تا حدودی نشأت گرفته از عدم بسترسازی فرهنگی در سطح جامعه است، در سطح کاربران مصاحبه شده به کرات ملاحظه می‌شد.

مضمون‌های اولیه‌ای که در ذیل عنوان «تلاش برای کسب اعتبار اجتماعی» به دست آمدند، عبارت بودند از: اخذ توجه و تأیید دیگران و امکان تحقق علایق خویش در فضای مجازی.

موقعیت اجتماعی، مقام و موضعی است که یک فرد در یک جامعه و در زمانی معین از آن برخوردار است (۹).

فقدان حمایت اولیه مسأله‌ای است که در بیشتر مادران بلاگر دیده می‌شود. این افراد در خانواده‌هایی جامعه‌پذیر شده‌اند که والدین نتوانسته‌اند به عنوان یک حامی و مشوق در زندگی آنان تأثیر گذار باشند. گاهی پدر یا مادر این افراد فوت شده‌اند و به طور خلاصه مادران بلاگر در غالب موارد از داشتن یک خانواده سالم محروم بوده‌اند.

مادرانی که حامی مناسبی نداشته‌اند، نمی‌توانند به راحتی تحصیل کنند و ازدواج مناسبی داشته باشند. این افراد اگر از همسر خود جدا شوند، نمی‌توانند به خانواده برگردند و در نتیجه هیچ حامی نخواهند داشت. به همین ترتیب افراد مزبور به دلیل نداشتن تحصیلات کافی، بعضاً وارد حرفه‌هایی شده‌اند که گاهی متضمن صدمات جسمانی و روانی زیادی برای آن‌ها و فرزندانشان بوده‌اند.

اما با وجود خطرهایی که مادران از آن یاد می‌کنند، در غالب موارد با طرح منافع دیگری که در این گذر متوجه فرزندشان شده است، بر روی خطرهای پیش گفته چشم می‌بندند.

مهم‌ترین نتایج کاربردی که می‌توان از این پژوهش گرفت، بسترسازی فرهنگی برای کاربری بهینه از فضای مجازی در سطح کلان و روشنگری بیش از پیش در مورد تبعات به کارگیری تبلیغاتی کودکان در سطح خرد هست.

حفظ حریم خصوصی کودک و آگاه سازی والدین در این خصوص ضرورت دارد. کودکان موجوداتی دارای احساس هستند و تنها تجربه‌شان از بزرگ‌ترها کمتر است، حال آن که عموماً والدین تصور می‌کنند، مالک مطلق فرزندانشان هستند. اولیای کودکانی که از زمان تولد فرزند، همه لحظات زندگی وی را ثبت و ضبط می‌کنند و در معرض دید همگان قرار می‌دهند، به این نحو هویت فرزندشان را می‌سازند و در عمل اجازه نمی‌دهند که کودکشان در نوجوانی هویت مطلوب طبع خودش را رقم بزند (۱۰).

نمایش دادن کودکان در هر جایی، موجب شکل‌گیری تصویری در اذهان عمومی می‌شود که این تصویر به چگونگی شکل‌گیری هویت کودک کمک می‌کند، زیرا هویت موضوعی بین الاذهانی است و افراد -خاصه در کودکی- خود را در آیینی دیگران دیده، ادراک کرده و می‌شناسند.

باب شدن این مسأله بین اولیا که چه خانواده‌ای می‌تواند با به اشتراک گذاشتن عکس فرزندش، لایک بیشتری کسب کند، برخی از خانواده‌ها را در مسیر چشم و هم چشمی قرار داده است. در جامعه معاصر، بسیاری از مادران به دلیل آن که امکان نمایش خود را ندارند، ترجیح می‌دهند از کودک خود استفاده کنند و زمانی که فرزندشان به دلیل زیبایی، لایک بیشتری کسب کند، گویی خودشان آن لایک را کسب کرده‌اند، به تعبیر دیگر، به دلیل آن که مادر امکان به نمایش نهادن خود را در فضاهای مختلف ندارد، بنابراین از کودک خویش در همین رابطه به صورت یک کالا استفاده می‌کند.

ژانری تحت عنوان مادران اینستاگرامی وجود دارد که هویت خود را در اینستاگرام با کودکشان تعریف می‌کنند، کودکی که به مرور تبدیل به منبع کسب درآمد مادر می‌شود.

از سوی دیگر، یکی از اهداف عمده مادران بلاگر از فعالیت در شبکه‌های مجازی، گرفتن پذیرش، توجه و تأیید به صورت مجازی است. این افراد به دلیل آن که نتوانسته‌اند در دنیای واقعی موقعیت اجتماعی مناسب و دلخواه خود را بیابند و یا از سوی نزدیکان و حتی همسر خود تأیید، توجه و علاقه دریافت کنند، سعی دارند با عرض اندام در شبکه‌های اجتماعی توجه و تأیید مورد نیازشان را به دست بیاورند.

مضمون‌های اولیه‌ای که در ذیل عنوان «تلاش برای کسب موفقیت‌های اقتصادی» به دست آمدند، عبارت بودند از: موفقیت اولیه در کسب و کار در فضای مجازی، انگیزه کسب درآمد و ثروت بیشتر، استفاده از کودک به عنوان راهی برای بازاریابی و استفاده از کودک برای پیشبرد فعالیت اقتصادی.

مادران مصاحبه شده پس از موفقیت‌های اولیه‌ای که در کسب درآمد اقتصادی داشته‌اند، درصد برآمده‌اند تا با خلاقیت خویش، فرزندشان را نیز وارد تبلیغات خود کنند و به این ترتیب بر میزان فالوورهای خویش و در نتیجه کسب درآمدشان بیفزایند.

مضمون‌های اولیه‌ای که در ذیل عنوان «سرگرم شدن و لذت بردن فرزند از فضای مجازی» به دست آمدند، عبارت بودند از: تلاش برای سرگرم کردن کودک و تصور (توهم) لذت بردن فرزند از حضور در فضای مجازی.

با وجود آن که برخی از مادران به شکل ضمنی از خطرهایی که در جریان به کارگیری فرزندشان در فضای مجازی با آن مواجه شده‌اند، یاد می‌کنند، اما در غالب موارد این خطرها را در برابر مزایای به کارگیری فرزندشان در فضای مجازی کنار می‌گذارند.

مضمون‌های اولیه‌ای که در ذیل عنوان «تلاش برای مطرح فرزند در فضای مجازی» به دست آمدند، عبارت بودند از: تلاش در جهت مشهور شدن کودک و تلاش در جهت موفقیت اقتصادی فرزند در آینده.

برخی از مادران مصاحبه شده با وجود اذعان به رفتارهای نامناسبی که از فرزندشان سرمی‌زند، به شکل غیرمستقیم به خطرهای به کارگیری وی در فضای مجازی اشاره داشتند.

تصاویر او اقدام کند و موجب هتک حیثیت و ضرر آن فرد را فراهم آورد، این کار جرم تلقی می‌شود.

از سوی دیگر، آگاه سازی والدین به خطرهای اختلال‌های روانی که فرزندان‌شان را در آینده تهدید می‌کند، امر لازمی است که باید در سطح جامعه به آن پرداخت.

بچه‌هایی که به عنوان کودکان کار مدلینگ توسط خانواده‌ها انتخاب می‌شوند، در مسیری قرار می‌گیرند که با توجه به قرار گرفتن در شرایط نامناسب تربیتی، آسیب‌هایی را تجربه می‌کنند که حتی ممکن است سبب‌ساز برخی اختلال‌ها در آنان شود. به تعبیر دیگر، کودکی که از سنین پایین مرکز توجه دیگران قرار می‌گیرد، در بزرگسالی نیز خواهان توجه افراطی دیگران خواهد بود. از موارد مشابهی که می‌توان به آن توجه کرد، احساس خودشیفتگی در این کودکان است که در سنین بزرگسالی ممکن است به صورت یک اختلال شخصیتی در آنان بروز یابد. این احتمال وجود دارد که تحمل مواجهه با ناکامی توسط این کودکان، در قیاس با سایر کودکان پایین‌تر باشد. نظر به این که احتمالاً زمان استفاده تبلیغاتی از این کودکان محدود است، این امر می‌تواند پس از اتمام تبلیغ، تجربه افسردگی را در کودکان ایجاد کند.

آگاه‌سازی خانواده‌ها نسبت به پیامدهای سوءاستفاده از کودکان در فضای مجازی، مورد مهم دیگری است که از اولیای امور فرهنگی جامعه انتظار می‌رود.

منابع

Manteghi, Morteza. Engineering Education, Agios Nikolaos Crete Island Greece, July 24-26, 2007. Department Psychiatry. SOS. Buciom; 36; 700282; Iasi ROMANIA. [Persian].

Shekarkhah, y. From the beginning to the Internet, the gatekeeper in the world news media. pezhohesh & sangesh Journal. Seventh year. 2007; 1832. [Persian].

Naderan, E. What should globalization be? Speech delivered at the 16th Islamic Unity Conference, Tehran. 2003. [Persian].

Balachandran, V.Sree Sakthivelan, M. Impact Of Information Technology On Entrepreneurship) e-

مادران اخیر بدون این که حتی خودشان بدانند به فرزندشان به عنوان یک کالا یا به صورت ابزاری نگاه می‌کنند و نمی‌دانند که با کارشان در عمل کودکشان را آزار می‌دهند و حقوق روانی وی را نادیده می‌گیرند.

با گسترش شبکه‌های اجتماعی، به میزان قابل توجهی تفاوت امر خصوصی و عمومی برداشته شده است و کودکان بسیاری از خانواده‌ها دیگر هیچ لحظه خصوصی ندارد و این خود منشأ تبعات آسیب‌زایی می‌گردد که آگاه سازی اولیا در این زمینه می‌تواند کمک کننده و راهنما باشد.

نکته دیگری که باید برای اولیا تأکید داشت، آن است که تصاویر کودک حریم خصوصی وی به شمار می‌رود و والدین، مالک کودکان خود نیستند.

یکی از مصادیق حریم خصوصی، تصاویر افراد است و تصویر کودک مصداق بارز حریم خصوصی او است، به تعبیر دیگر، اگر والدینی نسبت به انتشار تصاویر کودکشان در فضای مجازی اقدام کنند، حریم خصوصی او را نقض کرده‌اند.

در حال حاضر قانون حمایت از کودکان و نوجوانان مصوب سال ۱۳۸۱ که دارای ۹ ماده است، وجود دارد که به صورت کلی در آن اشاره شده است که اگر سلامت و بهداشت روانی کودک مورد آسیب قرار گیرد و هر نوع اذیت و آزاری موجب صدمه اخلاقی و روانی کودک شود، قابل پیگیری قانونی است. در قانون جرایم رایانه‌ای نیز به صورت کلی اشاره شده است که اگر فردی بدون رضایت فرد دیگر، نسبت به انتشار

Entrepreneurship. Journal of Business Management & Social Sciences Research (JBM&SSR). 2013; 51-56.

Rasoli, M.R, Afrashteh Azad, M. Internet addiction and its effects among high school students in Tehran (District 6). Journal of Social Sciences 2017; 67. [Persian].

Ameli, S.R., Hassani, H. Dualization of cybercrime abnormalities: a comparative study of international policy. Tahghighat farhangi Journal. 2013. [Persian].

Mobasheri, M., Arabi, M. Investigating the Factors Affecting the Crime of Women in the Central Prison of Zahedan. First International Conference on the

Development and Promotion of the Humanities in Society, 2017. [Persian].

Amiri, M., Sedighiyan, A.M. Poverty survey and its impact on family injuries. Third Conference on Financial and Administrative Corruption in the Legal System of Iran with the Approach of Reform and Development of the Legal System, 2016. [Persian].

Beyroo.A, Social Sciences Culture, Baqer Saroukhani, Tehran, Kayhan. 1987.

Mahdad, L. Mothers' income generation from their baby Instagram. Tasnim News Agency. 2019. [Persian].